

УДК 2-67:32(73):316.77:352

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2026.1.15>

О. В. ДОБРОДУМ

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри журналістики та реклами,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна
Електронна адреса: dobrodum.olga@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7651-4946>*

РЕЛІГІЙНА КОМУНІКАЦІЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ СУЧАСНИХ США: ДИСКУРСИВНІ ПРАКТИКИ ТА ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Статтю присвячено комплексному аналізу трансформації релігійної комунікації в інформаційному просторі сучасних США та її впливу на дискурсивні практики громадянського суспільства. У центрі уваги – інформаційні стратегії релігійних інститутів як суб'єктів громадянського суспільства, їхня роль у конструюванні публічних наративів та вплив на комунікативні процеси на федеральному, штатному та місцевому рівнях. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення того, як в умовах інформаційного суспільства та постсекулярного повороту релігійний дискурс адаптується до логіки цифрових медіа, які нові комунікативні стратегії виробляють релігійні актори та як ці процеси відображаються на взаємодії інститутів громадянського суспільства, держави та населення.

Сполучені Штати Америки становлять унікальний кейс для такого аналізу, оскільки, будучи одним із найбільш технологічно розвинених суспільств із високим рівнем проникнення інформаційно-комунікаційних технологій, США одночасно зберігають високий рівень релігійності та публічної ролі релігії, що створює напружене поле для вивчення взаємодії традиційних релігійних наративів, нових медійних форматів та дискурсивних практик громадянського суспільства. На основі контент-аналізу інформаційних ресурсів, дискурс-аналізу публічних виступів релігійних лідерів та даних соціологічних досліджень розглядаються ключові аспекти політизації релігійного дискурсу.

Особлива увага приділяється тому, як релігійні дискурсивні практики в інформаційному просторі стають ресурсом як для консолідації громадянського суспільства, так і для поляризації суспільного діалогу. У висновку формулюються висновки про трансформацію релігійної комунікації як індикатор змін у дискурсивних практиках громадянського суспільства в інформаційну епоху. На основі аналізу американського досвіду пропонуються рекомендації для України в контексті повоєнної реконструкції, децентралізації та європейської інтеграції.

Ключові слова: релігійна комунікація, громадянське суспільство, США, політизація релігії.

Поставлення проблеми. В умовах інформаційного суспільства, теоретично осмисленого Мануелем Кастельсом як епоха домінування мережевих структур і потоків інформації [Castells, 1996], та постсекулярного повороту, концептуалізованого Юргеном Габермасом як простір співіснування релігійних і секулярних аргументів у публічному дискурсі [Habermas, 2008], релігійна комунікація зазнає фундаментальних трансформацій, стаючи важливим чинником формування дискурсивних практик громадянського суспільства. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій радикально змінює способи виробництва, поширення та споживання релігійного контенту, що суттєво впливає на взаємодію релігійних інститутів із державою, владою та іншими суб'єктами громадянського суспільства [Campbell, 2013].

Релігійні організації, які традиційно функціонували в рамках вертикальних ієрархій та локальних громад, вимушено адаптуються до логіки горизонтальних мереж, цифрових платформ і нових медіа, що трансформує їхні комунікативні стратегії та позиціонування в публічному інформаційному просторі [Hoover, 2016].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення того, як релігійний дискурс трансформується в цифровому інформаційному середовищі, які нові комунікативні стратегії виробляють релігійні актори, як ці процеси впливають на публічний інформаційний простір загалом і як вони відображаються на дискурсивних практиках громадянського суспільства [Casanova, 1994]. Сполучені Штати Америки становлять унікальний кейс для такого аналізу: будучи одним із найбільш технологічно

розвинених суспільств із високим рівнем проникнення інформаційно-комунікаційних технологій, США одночасно зберігають високий рівень релігійності та публічної ролі релігії, що створює напружене поле для вивчення взаємодії традиційних релігійних наративів, нових медійних форматів і дискурсивних практик громадянського суспільства [Pew Research Center, 2025a]. Особливий інтерес становить те, як релігійні організації та громадські активісти, які спираються на них, використовують інформаційні канали для формування публічних наративів і впливу на суспільний дискурс [Putnam & Campbell, 2010].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретична рамка дослідження спирається на концепцію мережевого суспільства М. Кастельса [Castells, 1996], теорію дискурсу Т. ван Дейка [Van Dijk, 1998], дослідження цифрової релігії Х. Кемпбелл [Campbell, 2013] та постсекулярну теорію Ю. Габермаса [Habermas, 2008], а також на роботи з політичної соціології релігії Х. Казанови [Casanova, 1994] та Ч. Тейлора [Taylor, 2007]. Методологія включає дискурс-аналіз публічних виступів релігійних лідерів в інформаційному просторі, контент-аналіз релігійних медіаресурсів і соціальних мереж, а також вторинний аналіз даних соціологічних досліджень.

Мета цієї роботи – виявити та проаналізувати ключові трансформації релігійної комунікації в інформаційному просторі сучасних США та їхній вплив на дискурсивні практики громадянського суспільства, приділяючи особливу увагу наративним стратегіям, медіапрактикам, інформаційній взаємодії релігійних інститутів із державою та владою, а також їхній ролі у формуванні публічних дискурсів [Wuthnow, 2015].

Виклад основного матеріалу дослідження.

Одним із найяскравіших проявів трансформації релігійної комунікації в інформаційному просторі є її політизація, тісно пов'язана з процесами формування громадської думки та дискурсивних практик громадянського суспільства [Wilcox & Robinson, 2018]. У період другого президентства Дональда Трампа консервативний євангельський дискурс продовжував позиціонуватися як важливий елемент республіканської інформаційної

повідстки, впливаючи на формування політичної комунікації [Lindsay, 2007]. Однак аналіз інформаційних стратегій 2025–2026 років фіксує поступову трансформацію цього дискурсу, що відображає зміни в інформаційних відносинах між релігійними групами, громадянським суспільством і державою [Smith & Emerson, 2020]. Згідно з даними Pew Research Center [2026a], схвалення Трампа серед білих євангелістів знизилося з 78% на початку другого терміну до 69%; впевненість у тому, що він «поводиться морально правильно», впала з 55% до 40%; підтримка його політики серед цієї групи скоротилася з 66% до 58%. Ці цифри відображають не просто політичні коливання, а зміну інформаційного зв'язку між релігійними лідерами, їхньою паствою, політичними акторами та дискурсивними практиками громадянського суспільства [Drescher, 2016].

Дискурс-аналіз євангельських медіа та проповідей в інформаційному просторі показує фрагментацію аудиторії: молодіжні сегменти віком 18–44 років демонструють зростаюче неприйняття ототожнення церкви з республіканською партією – частка тих, хто критикує цей зв'язок, зросла на 14 процентних пунктів за 2025 рік за даними Barna Group [2026]. Виникає інформаційний розрив між дискурсом інституційних релігійних лідерів і дискурсом пересічних вірян, особливо в цифровому інформаційному середовищі, де останні мають можливість формувати альтернативні комунікативні простори, що впливають на громадську думку та дискурсивні практики громадянського суспільства [Gorski, 2017].

З погляду теорії комунікації, така політизація веде до ерозії трансцендентного статусу релігійного дискурсу в інформаційному просторі: коли релігійна мова сприймається як «придаток» політичної риторики, вона втрачає здатність виступати універсальним моральним кодом і медіатором у суспільному інформаційному діалозі між державою, владою та громадянським суспільством [Wald & Calhoun-Brown, 2018].

Religious Freedom Restoration Act 1993 року є не лише правовим механізмом, а й потужним дискурсивним конструктом, навколо якого в інформаційному просторі формуються різні наративні стратегії, що суттєво впливають

на інформаційні відносини між релігійними організаціями, державою та громадянським суспільством [Lausock, 1994]. Аналіз медійного дискурсу навколо RFRA дає змогу виокремити кілька ключових нарративних моделей, кожна з яких по-своєму артикулює інформаційну взаємодію релігії, влади та громадянського суспільства [Hamilton, 2020].

Наратив захисту й гостинності, який просувають прогресивні конфесії, конструює дискурс релігійної свободи як право захищати вразливі категорії населення [Wilson, 2022]. У судових позовах і публічних заявах, які поширюються через інформаційні канали, ці групи інтегрують біблійні тексти в правовий аргумент, створюючи гібридний дискурс, що поєднує релігійну та юридичну риторичку [Sullivan, 2018]. Цей наратив активно використовується для інформаційного впливу на дискурсивні практики громадянського суспільства в містах-притулках, де релігійні громади виступають ключовими акторами, які через інформаційні кампанії формують публічні наративи про захист мігрантів [NPR, 2025].

Наратив спротиву секулярному примусу, характерний для консервативних груп, використовує RFRA для конструювання в інформаційному просторі дискурсу захисту від «секулярного примусу» в питаннях освіти, охорони здоров'я та гендерної політики [Berg, 2020]. У їхній інформаційній риторичці релігійна свобода постає як останній бастион проти морального релятивізму та державного диктату [Lausock, 2017]. Медійна репрезентація судових прецедентів, пов'язаних із RFRA, формує суспільне сприйняття релігійної свободи та її ролі в дискурсивних практиках громадянського суспільства через інформаційні канали [The Hill, 2026]. Аналітично RFRA трансформує релігійні громади в активних суб'єктів публічної інформаційної комунікації, дозволяючи їм впливати на формування суспільного дискурсу з питань міграції, освіти, охорони здоров'я та соціальної політики, а також безпосередньо на нарративні стратегії громадянського суспільства [Williams, 1644/2008].

Цифрова революція радикально трансформує способи виробництва, трансляції та споживання релігійного контенту в інформаційному просторі, що суттєво впливає на комунікацію

між релігійними групами та інститутами громадянського суспільства [Cheong & Ess, 2012]. Аналіз даних Exponential [2025] показує, що 91% церковних лідерів підтримують використання штучного інтелекту в інформаційній діяльності, а 61% застосовують його регулярно для підготовки проповідей, аналізу інформаційних потоків і духовного консультування через цифрові канали. Використання ШІ в підготовці проповідей змінює саму природу проповіді як комунікативного акту в інформаційному просторі – від спонтанного слова, натхненного згори, до технологічно опосередкованого повідомлення, що має наслідки для сприйняття релігійного дискурсу громадянським суспільством через інформаційні канали [Mercadante, 2014].

Релігійні мобільні додатки створюють нові формати релігійної комунікації в інформаційному просторі, де користувач взаємодіє з контентом в індивідуалізованому режимі, поза обцинним контекстом [Wagner, 2020]. Це трансформує традиційні форми релігійної соціалізації та впливає на те, як релігійні ідентичності формуються та підтримуються в сучасному інформаційному суспільстві, а також на дискурсивні практики громадянського суспільства [Helland, 2015]. Онлайн-богослужіння та віртуальні громади створюють гібридні форми релігійної спільності в інформаційному просторі, де фізична присутність замінюється цифровим підключенням, що має значення для інформаційної мобілізації громадянського суспільства навколо тих чи інших нарративів [Hutchings, 2017].

Соціальні мережі як простір релігійної комунікації активно освоюються релігійними лідерами та організаціями, які адаптують традиційні релігійні повідомлення до форматів коротких відео, мемів і сторіс [Cheong, 2016]. Це дозволяє їм охоплювати нові аудиторії, особливо молодь, і ефективніше взаємодіяти з громадянським суспільством через інформаційні канали [Miller, 2020]. Однак цифровізація породжує й комунікативні ризики в інформаційному просторі: 73% громад не мають етичних політик щодо використання ШІ в інформаційній діяльності, а 73% американців висловлюють занепокоєння використанням ШІ

в питаннях віри [Exponential, 2025]. Це створює нові виклики для релігійних організацій як інститутів громадянського суспільства, які прагнуть зберегти довіру в умовах інформаційного перевантаження [Turkle, 2015].

Цікавий комунікативний феномен в інформаційному просторі становить збереження відвідуваності церковних служб серед релігійно неафілійованих, так званих «nones» [Pew Research Center, 2025c]. Згідно з даними Barna Group [2025], 12–15% американців, які не ідентифікують себе з жодною релігією, відвідують християнські богослужіння хоча б раз на місяць; серед покоління Z ця частка сягає 18%. Дискурс-аналіз інтерв'ю з «nones» дає змогу виокремити основні мотиви такої інформаційної поведінки: пошук спільноти, культурна традиція, психологічна підтримка, цікавість і духовний пошук, що реалізуються через участь у релігійних інформаційних просторах [Lim & Putnam, 2010]. Церква виступає як «третє місце» в концепції Рея Ольденбурга – неформальний інформаційний простір, де люди можуть переживати приналежність та емоційну підтримку через безпосереднє спілкування [Oldenburg, 1999].

Відвідування служб на Різдво та Великдень зберігається як елемент культурної ідентичності, що транслюється через інформаційні канали, а церква стає джерелом розради в кризових ситуаціях, надаючи інформаційну та психологічну підтримку [Pargament, 1997]. Цей феномен перегукується з концепцією «віри без належності» Г. Деві [Davie, 1994] і вказує на глибоку трансформацію релігійної комунікації в інформаційному просторі: церква стає не стільки інститутом трансляції догматів, скільки комунікативним майданчиком для різноманітних соціальних інформаційних взаємодій, виконуючи важливі функції в структурі громадянського суспільства та впливаючи на інформаційний капітал локальних спільнот [Ammerman, 2013].

Pew Research Center [2025a] підкреслює унікальність покоління Z у релігійному інформаційному ландшафті США: 43% неафілійовані, але серед тих, хто ідентифікує себе як християни, 25% відвідують служби щомісяця – більше, ніж у міленіалів у тому ж віці. Чоловіки Gen Z демонструють вищу

релігійність, ніж жінки – інверсія традиційного гендерного розриву в релігійній комунікації [Smith & Snell, 2009]. Молоді люди шукають у релігії відповіді на питання ментального здоров'я, соціальної справедливості та екологічної кризи, а не догматичну істину, що відображає зміну їхніх інформаційних запитів і дискурсивних практик [Kinnaman & Matlock, 2019].

Комунікативні стратегії, ефективні для цієї аудиторії в інформаційному просторі, включають автентичність, соціальний активізм і цифрову включеність [Rainer & Rainer, 2018]. Молодь залишає церкви, які в інформаційному просторі здаються політизованими або лицемірними, і залишається в тих, де бачить реальне служіння через інформаційні канали [Wilkinson & Althouse, 2020]. Ці тенденції мають безпосереднє відношення до формування дискурсивних практик громадянського суспільства та участі молоді в публічних наративах [Flory & Miller, 2008].

Гендерні трансформації в релігійному лідерстві відображають ширші соціокультурні зміни та впливають на комунікативні практики конфесій в інформаційному просторі, а також на їхню інформаційну взаємодію з державою та громадянським суспільством. Приклади включають єпископа Маріанн Едгар Будде, чия проповідь на інавгураційній службі 2025 року стала маніфестом інклюзивного християнства [Budde, 2025]; пастора Надю Болз-Вебер у лютеранській церкві, яка активно використовує інформаційні платформи [Bolz-Weber, 2019]; єпископа Кетрін Джеффертс Шорі як першу жінку-примас Єпископальної церкви [Schori, 2018]; відкритих ЛГБТК+-пасторів у прогресивних деномінаціях, які через інформаційні канали просувають порядок денний інклюзивності [Cheng, 2021]. Поява нових суб'єктів релігійної комунікації змінює дискурсивні практики в інформаційному просторі: акцент зміщується з патріархальної риторики на теми інклюзивності, милосердя та соціальної справедливості.

У публічному інформаційному просторі релігійні активісти відіграють ключову роль у формуванні дискурсивних практик громадянського суспільства. У республіканських штатах євангельські групи через інформаційні

кампанії в медіа та соціальних мережах формують консервативні наративи, домагаючись суспільного резонансу навколо ініціатив про обов'язкове вивішування Десяти Заповідей у школах, запровадження біблійних програм та обмеження обговорення гендерних тем. У демократичних містах-притулках громади через інформаційні канали організують спротив депортаціям, створюючи міжконфесійні інформаційні мережі підтримки мігрантів і формуючи публічні наративи про захист вразливих груп. Це демонструє, як релігійна комунікація в інформаційному просторі стає інструментом формування дискурсивних практик громадянського суспільства, адаптуючись до специфіки локальних медіапросторів і політичних культур.

Для України американський досвід RFRA та загальних тенденцій розвитку релігійної комунікації в інформаційному просторі є релевантним як модель складної інформаційної взаємодії релігійних організацій, держави та громадянського суспільства. Обидва суспільства пережили сплеск релігійності в кризові періоди, що відобразилося в інформаційному просторі: у США – відродження Gen Z як реакція на культурні війни, пандемію, цифрову втому та пошук сенсу в індивідуалістичному суспільстві; в Україні – зростання релігійності на тлі повномасштабного вторгнення та висока довіра до церкви завдяки активній участі конфесій в інформаційній підтримці ЗСУ, волонтерстві, психологічній допомозі та гуманітарних ініціативах [Центр Разумкова, 2025]. Однак причини та наслідки різняться суттєво: в Україні релігійність тісно пов'язана з національно-патріотичним наративом, що домінує в інформаційному просторі [Закон України, 1991]; у США стабілізація підкріплена потужним правовим захистом, що дозволяє громадам впливати на локальну інформаційну політику без домінування однієї конфесії [Religious Freedom Restoration Act, 1993].

Прогнози Pew Research Center [2025d] на 2025–2050 роки малюють картину подальшої диверсифікації та фрагментації релігійного інформаційного ландшафту. У США частка християн продовжить повільно знижуватися, але спад уже не буде таким різким, як у 2007–2020 роках [Pew Research Center, 2025b]. Релігія

майбутнього буде дедалі більш гібридною в інформаційному просторі: значна частка американців відчувають конфлікт між своєю вірою та мейнстримною культурою, але при цьому багато вірян вважають, що релігія має адаптуватися до сучасних цінностей, що вказує на перехід до постдогматичної комунікації, де акцент зміщується з трансляції ортодоксії на діалог, особистий досвід і соціальне служіння, що реалізуються через інформаційні канали [Pew Research Center, 2025c].

Україна вписується в глобальний тренд посилення ролі релігії в умовах збройних конфліктів і постконфліктного відновлення [Razumkov Centre, 2025]. Глобально релігія дедалі частіше виступає ресурсом національної консолідації в умовах зовнішньої агресії, але одночасно стає об'єктом геополітичної інструменталізації в інформаційних війнах [Mefford, 2024].

Висновки. Аналіз трансформації релігійної комунікації в інформаційному просторі сучасних США та її впливу на дискурсивні практики громадянського суспільства дає змогу зробити низку висновків, що акцентують інформаційно-комунікаційні аспекти досліджених процесів. По-перше, медіатизація релігії виступає ключовим чинником трансформації дискурсивних практик: релігійні інститути адаптуються до логіки цифрових медіа, освоюючи нові формати та платформи інформаційної комунікації, що принципово змінює природу релігійної комунікації та її роль в дискурсивних практиках громадянського суспільства [Hjarvard, 2013]. По-друге, інформаційна фрагментація проявляється в тому, що єдиний релігійний дискурс розпадається на безліч конкуруючих наративів в інформаційному просторі, які відображають політичні, культурні та соціальні розмежування. Ця фрагментація безпосередньо впливає на дискурсивні практики громадянського суспільства, створюючи як можливості для плюралістичного діалогу, так і ризики поглиблення суспільних розколів через інформаційні канали. По-третє, поява нових суб'єктів інформаційної комунікації, зокрема жінок, ЛГБТК+-осіб та молодіжних лідерів, змінює дискурсивні практики та тематичну повістку в інформаційному просторі, розширюючи спектр голосів, які беруть участь у публічному діалозі [Woodhead, 2016]. По-четверте, гібридизація

форматів призводить до того, що релігійна комунікація дедалі частіше набуває гібридних форм в інформаційному просторі, поєднуючи традиційні ритуали з цифровими технологіями, особисту присутність з онлайн-участю [Hoover & Eshchaibi, 2014]. По-п'яте, комунікативна функція «третього місця» проявляється в тому, що церква дедалі більше виступає як інформаційний майданчик для нерелігійних взаємодій, відповідаючи на запити в соціальному зв'язку та психологічній підтримці.

Постсекулярна модель США у 2025–2026 роках надає Україні складне, але надзвичайно цінне дзеркало для рефлексії в контексті повоєнної реконструкції, децентралізації та європейської інтеграції. Релігія здатна виступати потужним ресурсом демократичної консолідації та резильєнтності, якщо зберігає інклюзивність, захищеність від надмірної політизації та орієнтацію на моральну підтримку, що має знаходити адекватне відображення в інформаційному просторі [Berger, 2014]. Водночас американський досвід застерігає від серйозних ризиків: злиття релігії з однією політичною повісткою веде до поляризації інформаційного простору та ерозії довіри, відсутність етичних рамок у цифровізації ризикує поверхневостю та втратою автентичності духовного досвіду в інформаційних повідомленнях [Calhoun, Juergensmeyer & VanAntwerpen, 2011].

Ключові рекомендації для України, що впливають з аналізу інформаційно-комунікаційних аспектів американського досвіду, включають розвиток міжконфесійного діалогу та створення локальних міжконфесійних інформаційних платформ для зміцнення єдності, підтримку молодіжних ініціатив і пасторських груп в інформаційному просторі, просування гендерної рівності в релігійному лідерстві через інклюзивні інформаційні практики, розробку етичних політик для цифровізації релігійних практик в інформаційному просторі, а також зміцнення правових механізмів свободи совісті через посилення стандартів захисту в інформаційній сфері для меншин і перехідних громад.

В умовах занепокоєності американських політиків станом релігійної свободи в Україні наша країна повинна активно позиціонувати себе в міжнародному інформаційному просторі як держава, де свобода віросповідання є невід'ємною частиною європейської демократичної традиції [Casanova, 2019]. Для більш глобальних висновків доцільно продовжити порівняльний аналіз українського та американського релігійних ландшафтів у контексті глобальних викликів – війни, цифровізації інформаційного простору, демографічних зрушень, міграції, культурних трансформацій та зміцнення громадянського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ammerman, N. T. Sacred stories, spiritual tribes: Finding religion in everyday life. Oxford University Press. 2013.
2. Barna Group. Belief in Jesus rises, fueled by younger adults. 2025. <https://www.barna.com/research/belief-in-jesus-rises/>
3. Barna Group. Young Adults Lead a Resurgence in Church Attendance. 2026. <https://www.barna.com/research/>
4. Berg, T. C. Religious Freedom Restoration Acts: A guide. Cambridge University Press. 2020.
5. Berger, P. L. The many altars of modernity: Toward a paradigm for religion in a pluralist age. De Gruyter. 2014.
6. Budde, M. E. Homily: A service of prayer for the nation. Washington National Cathedral. 2025. <https://cathedral.org/sermons/>
7. Calhoun, C., Juergensmeyer, M., & VanAntwerpen, J. (Eds.). Rethinking secularism. Oxford University Press. 2011.
8. Campbell, H. A. Digital religion: Understanding religious practice in new media worlds. Routledge. 2013.
9. Casanova, J. Public religions in the modern world. University of Chicago Press. 1994.
10. Casanova, J. Global religious and secular dynamics. Brill. 2019.
11. Castells, M. The rise of the network society (Vol. 1). Blackwell. 1996.
12. Davie, G. Religion in Britain since 1945: Believing without belonging. Blackwell. 1994.
13. Exponential. State of AI in the Church 2025. 2025. <https://exponential.org/AI2025>
14. Gorski, P. S. American covenant: A history of civil religion from the Puritans to the present. Princeton University Press. 2017.
15. Habermas, J. Notes on a post-secular society. Sign and Sight. 2008. <https://www.signandsight.com/features/1714.html>

16. Hamilton, M. *God vs. the gavel: The perils of extreme religious liberty* (2nd ed.). Cambridge University Press. 2020.
17. Hjarvard, S. *The mediatization of culture and society*. Routledge. 2013.
18. Hoover, S. M. *Religion in the media age*. Routledge. 2016.
19. Laycock, D. The Religious Freedom Restoration Act. *Brigham Young University Law Review*, 1994. (3), 221–258.
20. Mefford, B. Russian Orthodox Church declares "Holy War" against Ukraine and West. Atlantic Council. 2024, April 9. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/russian-orthodox-church-declares-holy-war-against-ukraine-and-west/>
21. Oldenburg, R. *The great good place: Cafes, coffee shops, community centers, beauty parlors, general stores, bars, hangouts, and how they get you through the day* (3rd ed.). Marlowe & Company. 1999.
22. Pew Research Center. Decline of Christianity in the U.S. has slowed, may have leveled off. 2025a, February 26. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/02/26/decline-of-christianity-in-the-us-has-slowed-may-have-leveled-off/>
23. Pew Research Center. Religion holds steady in America after years of decline. 2025b, December 8. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/12/08/religion-holds-steady-in-america-after-years-of-decline/>
24. Pew Research Center. Growing share of U.S. adults say religion is gaining influence in American life. 2025c, October 20. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/10/20/growing-share-of-u-s-adults-say-religion-is-gaining-influence/>
25. Pew Research Center. The future of world religions: Population growth projections, 2010–2050 (2025 update). 2025d, April 2. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/04/02/the-future-of-world-religions-population-growth-projections-2010-2050/>
26. Pew Research Center. White evangelicals' views of Trump: February 2026 update. 2026a, February 18. <https://www.pewresearch.org/religion/2026/02/18/white-evangelicals-trump-approval-2026/>
27. Putnam, R. D., & Campbell, D. E. *American grace: How religion divides and unites us*. Simon & Schuster. 2010.
28. Razumkov Centre. UKRAINIAN SOCIETY, STATE AND CHURCH IN WAR. CHURCH AND RELIGIOUS SITUATION IN UKRAINE-2024. 2025, January 27. <https://razumkov.org.ua/images/2025/01/27/2024-Religiya-religion-ENGL.pdf>
29. Religious Freedom Restoration Act of 1993, Pub. L. No. 103-141, 107 Stat. 1488. 1993. <https://www.congress.gov/bill/103rd-congress/house-bill/1308>
30. Taylor, C. *A secular age*. Harvard University Press. 2007.
31. Wilcox, C., & Robinson, C. *Onward Christian soldiers?: The religious right in American politics* (4th ed.). Routledge. 2018.
32. Williams, R. *The bloody tenent of persecution*. Kessinger Publishing. 2008. (Original work published 1644)
33. Wilson, R. F. *The contested place of religion in American public life*. University Press of Kansas. 2022.
34. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (1991). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
35. Центр Разумкова. Українське суспільство, держава і церква під час війни. Церковно-релігійна ситуація в Україні-2025. 2025. <https://razumkov.org.ua/images/2025/01/28/2025-Religiya-religion-FIN.pdf>

REFERENCES

1. Ammerman, N. T. (2013). *Sacred stories, spiritual tribes: Finding religion in everyday life*. Oxford University Press.
2. Barna Group. (2025). Belief in Jesus rises, fueled by younger adults. <https://www.barna.com/research/belief-in-jesus-rises/>
3. Barna Group. (2026). Young Adults Lead a Resurgence in Church Attendance. <https://www.barna.com/research/>
4. Berg, T. C. (2020). *Religious Freedom Restoration Acts: A guide*. Cambridge University Press.
5. Berger, P. L. (2014). *The many altars of modernity: Toward a paradigm for religion in a pluralist age*. De Gruyter.
6. Budde, M. E. (2025). Homily: A service of prayer for the nation. Washington National Cathedral. <https://cathedral.org/sermons/>
7. Calhoun, C., Juergensmeyer, M., & VanAntwerpen, J. (Eds.). (2011). *Rethinking secularism*. Oxford University Press.
8. Campbell, H. A. (2013). *Digital religion: Understanding religious practice in new media worlds*. Routledge.
9. Casanova, J. (1994). *Public religions in the modern world*. University of Chicago Press.
10. Casanova, J. (2019). *Global religious and secular dynamics*. Brill.
11. Castells, M. (1996). *The rise of the network society* (Vol. 1). Blackwell.
12. Davie, G. (1994). *Religion in Britain since 1945: Believing without belonging*. Blackwell.
13. Exponential. (2025). State of AI in the Church 2025. <https://exponential.org/AI2025>
14. Gorski, P. S. (2017). *American covenant: A history of civil religion from the Puritans to the present*. Princeton University Press.
15. Habermas, J. (2008). Notes on a post-secular society. Sign and Sight. <https://www.signandsight.com/features/1714.html>

16. Hamilton, M. (2020). *God vs. the gavel: The perils of extreme religious liberty* (2nd ed.). Cambridge University Press.
17. Hjarvard, S. (2013). *The mediatization of culture and society*. Routledge.
18. Hoover, S. M. (2016). *Religion in the media age*. Routledge.
19. Laycock, D. (1994). The Religious Freedom Restoration Act. *Brigham Young University Law Review*, 1994(3), 221–258.
20. Mefford, B. (2024, April 9). Russian Orthodox Church declares "Holy War" against Ukraine and West. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/russian-orthodox-church-declares-holy-war-against-ukraine-and-west/>
21. Oldenburg, R. (1999). *The great good place: Cafes, coffee shops, community centers, beauty parlors, general stores, bars, hangouts, and how they get you through the day* (3rd ed.). Marlowe & Company.
22. Pew Research Center. (2025a, February 26). Decline of Christianity in the U.S. has slowed, may have leveled off. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/02/26/decline-of-christianity-in-the-us-has-slowed-may-have-leveled-off/>
23. Pew Research Center. (2025b, December 8). Religion holds steady in America after years of decline. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/12/08/religion-holds-steady-in-america-after-years-of-decline/>
24. Pew Research Center. (2025c, October 20). Growing share of U.S. adults say religion is gaining influence in American life. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/10/20/growing-share-of-u-s-adults-say-religion-is-gaining-influence/>
25. Pew Research Center. (2025d, April 2). The future of world religions: Population growth projections, 2010–2050 (2025 update). <https://www.pewresearch.org/religion/2025/04/02/the-future-of-world-religions-population-growth-projections-2010-2050/>
26. Pew Research Center. (2026a, February 18). White evangelicals views of Trump: February 2026 update. <https://www.pewresearch.org/religion/2026/02/18/white-evangelicals-trump-approval-2026/>
27. Putnam, R. D., & Campbell, D. E. (2010). *American grace: How religion divides and unites us*. Simon & Schuster.
28. Razumkov Centre. (2025, January 27). UKRAINIAN SOCIETY, STATE AND CHURCH IN WAR. CHURCH AND RELIGIOUS SITUATION IN UKRAINE-2024. <https://razumkov.org.ua/images/2025/01/27/2024-Religiya-religion-ENGL.pdf>
29. Religious Freedom Restoration Act of 1993, Pub. L. No. 103-141, 107 Stat. 1488 (1993). <https://www.congress.gov/bill/103rd-congress/house-bill/1308>
30. Taylor, C. (2007). *A secular age*. Harvard University Press.
31. Wilcox, C., & Robinson, C. (2018). *Onward Christian soldiers?: The religious right in American politics* (4th ed.). Routledge.
32. Williams, R. (2008). *The bloody tenent of persecution*. Kessinger Publishing. (Original work published 1644)
33. Wilson, R. F. (2022). *The contested place of religion in American public life*. University Press of Kansas.
34. Zakon Ukrainy «Pro svobodu sovisti ta relihiini orhanizatsii» (1991). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
35. Tsentrazumkova. (2025). Ukrainske suspilstvo, derzhava i tserkva pid chas viiny. Tserkovno-relihiina sytuatsiia v Ukraini-2025. <https://razumkov.org.ua/images/2025/01/28/2025-Religiya-religion-FIN.pdf>

O. V. DOBRODUM

DSc, Professor,

Professor at the Department of Journalism and Advertising,

State Trade and Economic University, Kyiv, Ukraine

E-mail: dobrodum.olga@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7651-4946>

RELIGIOUS COMMUNICATION IN THE INFORMATION SPACE OF THE CONTEMPORARY USA: DISCURSIVE PRACTICES AND CIVIL SOCIETY

The article is devoted to a comprehensive analysis of the transformation of religious communication in the information space of the modern USA and its impact on the discursive practices of civil society. The focus is on the information strategies of religious institutions as subjects of civil society, their role in constructing public narratives, and their influence on communication processes at the federal, state, and local levels. The relevance of the study is determined by the need to understand how, in the conditions of the information society and the post-secular turn, religious discourse adapts to the logic of digital media, what new communication strategies religious actors develop, and how these processes are reflected in the interaction of civil society institutions, the state, and the population.

The United States of America represents a unique case for such analysis, as being one of the most technologically developed societies with a high level of penetration of information and communication technologies, the USA simultaneously maintains a high level of religiosity and the public role of religion, which creates a tense field for studying the interaction of traditional religious narratives, new media formats, and discursive practices of civil society.

Based on content analysis of information resources, discourse analysis of public speeches by religious leaders, and data from sociological research, key aspects are examined politicization of religious discourse. Special attention is paid to how religious discursive practices in the information space become a resource both for the consolidation of civil society and for the polarization of public dialogue. The conclusion formulates findings on the transformation of religious communication as an indicator of changes in the discursive practices of civil society in the information age. Based on the analysis of American experience, recommendations are offered for Ukraine in the context of post-war reconstruction, decentralization, and European integration.

Key words: religious communication, civil society, USA, politicization of religion.

Дата першого надходження статті до видання: 12.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.05.2026